

Asia: VN/1305/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikelain, rehulain ja eläintautilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksen tavoitteena on tuoda elintarvike- ja rehulainsäädäntöön joustavuutta yllättävien yhteiskunnallisten tilanteiden varalta. Lakeihin lisättäisiin säännökset, joilla varmistetaan elintarvikkeiden ja rehujen saatavuus normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa. Tiettyjen reunaehtoien täytyessä esimerkiksi koostumusta ja pakkausmerkintöjä koskevista vaatimuksista olisi mahdollista joustaa. Yhteiskunnan toiminnan turvaaminen huolehtimalla elintarvikeketjun toimivuudesta sekä elintarvikkeiden, elintarvikekontaktimateriaalien ja rehujen saatavuudesta on tärkeää myös normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden aikana. Kuntaliitto kannattaa ehdotettua joustavuutta elintarvike- ja rehulainsäädäntöön.

Hallituksen esityksen mukaan elintarviketoiminnan rekisteröinnistä tehtävää ilmoitusta koskevaa vaatimusta muutettaisiin siten, että ilmoitusta ei tarvitsisi tehdä, jos toimintaan liittyvät riskit ovat vähäisiä ja toiminta ei ole ammattimaista tai laajamittaista. Kunnan elintarvikevalvonnasta perittävää vuosittaista perusmaksua muutettaisiin siten, että jatkossa maksu perittäisiin vain säännöllisesti valvottavilta kohteilta. Käytännössä suurin osa näitä toimijoista on Ruokaviraston ohjeen mukaan jo tälläkin hetkellä jäänyt perusmaksun ulkopuolelle. Valvonnan perusmaksua koskevan säännöksen muutos selkeyttäisi tilannetta valvontaviranomaisten näkökulmasta. Nykyinen säännös on johtanut osin erilaisiin tulkintoihin eri kunnissa.

Esityksen mukaan säännöllisen elintarvikelain valvonnan ulkopuolella olevia valvontakohteita oli vuoden 2025 alussa noin 4400. Näistä noin 1250 valvonta-kohdetta oli sellaisia, joilta perittiin valvonnan perusmaksu. Valvontakohteita, joilta valvonnan perusmaksua ei ole peritty, oli noin 3150. Jos jatkossa valvonnan perusmaksua ei perittäisi säännöllisen valvonnan ulkopuolella olevista valvontakohteista, perimättä jäisi arviolta 190 000 € vuodessa. Tällä olisi vaikutusta kuntien elintarvikevalvonnan maksukertymään, kuten myös rekisteröinti-ilmoitusten määrän vähenemisellä.

Ehdotuksen mukaan ilmoitusta elintarviketoiminnan rekisteröinnistä ei tarvitsisi tehdä, jos toimitaan liittyvät riskit ovat vähäisiä ja toimintaa ei harjoiteta ammattimaisesti tai laajamittaisesti. Vaikka toiminnan vähäriskisyys ja luonne eivät täytä ammattimaisen ja laajamittaisen toiminnan kriteerejä, on elintarviketoimintaa harjoittava henkilö kuitenkin elintarvikelain 5 §:n mukainen toimija, jonka tulee noudattaa elintarvikelaissa säädettyjä toimintaa koskevia yleisiä vaatimuksia sekä jäljitettävyyttä, omavalvontaa ja tiedonantovelvollisuutta koskevia säännöksiä.

Valvontaviranomainen voi lisäksi 38 ja 40 §:n nojalla tarkastaa ja pyytää tietoja toiminnasta, ja toimintaan voidaan kohdistaa hallinnollisia pakkokeinoja.

Kuntaliitto huomauttaa, että sinänsä kannatettava toimijan hallinnollisen taakan väheneminen eli rekisteröinti-ilmoituksesta luopuminen, voi aiheuttaa viranomaisessa lisätyötä. Kuten edellä on todettu myös rekisteröinnin ulkopuolelle jääviä toimijoita koskevat tietyt elintarvikelain velvoitteet.

Kunnan viranomaisella olisi edelleen oikeus (ja velvollisuus) valvoa toimintaa. Ilman rekisteröitymistä eivät toimijat käytännössä ole viranomaisen tiedossa. Tällöin ei voida myöskään ennakolta neuvoa toimijoita mm. hygieenisissä toimintatavoissa. Käytännössä valvontaa tehtäisiin jatkossa valitusten perusteella, jolloin epäkohtiin puuttuminen on hankalampaa kuin ennakkovalvonnassa. Kuntaliitto ehdottaa, että vaikutukset kuntien valvontaviranomaisten työhön sekä ehdotuksen kuntatalousvaikutukset kuvataan kattavammin hallituksen esityksessä.

Mäntynen Kaisa
Suomen Kuntaliitto ry